

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
CHRISTINE STIX-HACKL

12 päivänä syyskuuta 2002¹

I Johdanto

1. Nyt käsiteltävänä oleva asia koskee pääsyä sairaalan hallintovirkamiehen ammattiin Ranskassa, erityisesti ranskalaisten pääsyedellytysten yhteensoveltuvuutta vähintään kolmivuotisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21 päivänä joulukuuta 1988 annetun neuvoston direktiivin 89/48/ETY (jäljempänä direktiivi)² kanssa.

EY 39 artiklan 4 kohdassa määrätty poikkeus, joka koskee julkishallinnon palvelusuhteita, ja sen lisäksi edellä mainittu direktiivi.

3. Direktiivin 89/48/ETY 1 artiklassa säädetään mm. seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

a) ’tutkintotodistuksella’ yksittäistä tutkintotodistusta, todistusta tai muuta muodollista kelpoisuutta osoittavaa asiakirjaa tai tällaisten tutkintotodistusten, todistusten tai asiakirjojen yhdistelmää

A *Yhteisön lainsäädäntö*

— jonka jäsenvaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti asetettu toimivaltainen viranomainen on antanut,

2. Tämän asian kannalta merkityksellisiä määräyksiä ja säännöksiä ovat

— jolla osoitetaan, että sen haltija on suorittanut vähintään kolmivuotisen tai vastaavan pituisen osa-

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

2 — EYVL L 19, 24.1.1989, s. 16.

aikaisen keskiasteen jälkeisen koulutuksen yliopistossa tai korkeakoulussa tai muussa saman tasoisessa oppilaitoksessa ja tarvittaessa suorittanut keskiasteen jälkeisten opintojen lisäksi vaadittavan ammatillisen harjoittelun

taavan tasoiseksi ja jos se antaa samat oikeudet ryhtyä harjoittamaan säänneltyä ammattia ja harjoittaa sitä tuossa jäsenvaltiossa;

- jolla osoitetaan, että sen haltijalla on ammattipätevyys ryhtyä harjoittamaan säänneltyä ammattia tai harjoittaa sitä tuossa jäsenvaltiossa,

edellyttäen, että koulutus, joka todistetaan tutkintotodistuksella, todistuksella tai muulla muodollista kelpoisuutta osoittavalla asiakirjalla, on suoritettu pääosin yhteisössä tai että sen haltijalla on kolmen vuoden ammattikokemus, jonka se jäsenvaltio todistaa, joka on tunnustanut kolmannen maan antaman tutkintotodistuksen, todistuksen tai muun muodollista kelpoisuutta osoittavan asiakirjan.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun tutkintotodistuksen kaltaisena pidetään jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antamaa yksittäistä tutkintotodistusta, todistusta tai muuta muodollista kelpoisuutta osoittavaa asiakirjaa tai tällaisten tutkintotodistusten, todistusten tai asiakirjojen yhdistelmää, jos se on annettu yhteisössä suoritetusta koulutuksesta ja tuon jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on tunnustanut sen vas-

— —

- c) 'säännellyllä ammatilla' säänneltyä ammattitoimintaa tai niiden toiminnan lajien yhdistelmää, jotka muodostavat tämän ammatin jäsenvaltiossa;

- d) 'säännellyllä ammattitoiminnalla' ammattitoimintaa, johon ryhtymiseksi tai harjoittamiseksi tai jonka jotakin harjoittamisen muotoa varten jäsenvaltiossa edellytetään suoraan tai välillisesti lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti tutkinnon suorittamista. Säännellyn ammattitoiminnan harjoittamisen muotoja ovat erityisesti seuraavat:

- toiminnan harjoittaminen ammatinimikkeellä sikäli kuin tällaisen nimikkeen käyttö on sallittu vain niille, joilla on lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukainen tutkintotodistus,

— terveydenhuoltoon liittyvän ammattitoiminnan harjoittaminen, sikäli kuin palkan tai korvauksen saaminen tällaisesta toiminnasta kansallisten sosiaaliturvajärjestelyjen perusteella edellyttää tutkintotodistusta — — ”

4. Direktiivin 2 artiklassa säädetään muun muassa seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovelletaan jokaiseen jäsenvaltion kansalaiseen, joka haluaa harjoittaa säänneltyä ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa itsenäisen ammatinharjoittajana tai palkatussa työssä.”

5. Direktiivin 3 artiklassa säädetään muun muassa seuraavaa:

”Kun säännellyn ammatin harjoittamiseen ryhtyminen tai sen harjoittaminen vastaanottavassa jäsenvaltiossa edellyttää tutkintotodistusta, toimivaltainen viranomaislainen ei saa puutteellisen pätevyyden perusteella kieltäytyä antamasta jäsenvaltion kansalaiselle lupaa ryhtyä harjoittamaan tai harjoittaa tätä ammattia samoilla edellytyksillä, joita sovelletaan sen omiin kansalaisiin:

a) jos hakijalla on tutkintotodistus, joka toisessa jäsenvaltiossa vaaditaan kysei-

sen ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi tuon jäsenvaltion alueella, ja tämä tutkintotodistus on annettu jossakin jäsenvaltiossa; tai — — ”

6. Direktiivin 4 artiklassa säädetään, että vastaanottava jäsenvaltio voi edellyttää hakijalta määrättyjä täydentäviä tunnustustoimia, kuten ammattikokemuksen todistamista tai sopeutumisajan tai kelpoisuuskokeen suorittamista.

B Kansallinen lainsäädäntö

7. Pääasian kannalta keskeinen säädös on 19.2.1988 annettu asetus nro 88-163, jossa annetaan erityisiä virkamiesoikeudellisia säännöksiä sairaalalaitoksen palveluksessa olevien korkeampien hallintovirkamiesten virka-asemasta.³ Tällä asetuksella pannaan täytäntöön valtion yleinen virkaehtosopimuslaki nro 86-33, jonka IV luvussa säädetään sairaaloiden julkisista palvelussuhhteista.⁴

8. Lain nro 86-33 29 §:ssä säädetään pääasiallisesti, että ”fonctionnaire” (virkamies)

3 — ”Décret portant statut particulier des grades et emplois des personnels de direction des établissements mentionnés à l'article 2 (1°, 2° et 3°) de la loi 86-33 du 9 janvier 1986” (JORF 20.2.1988, s. 2390). Tätä asetusta on sittemmin muutettu (13.3.2000 annettu asetus nro 2000-232, JORF 14.3.2000, s. 3971).

4 — JORF 11.1.1986, s. 535.

otetaan palvelukseen kilpailun kautta. Lain 37 §:ssä säädetään muun muassa, että virkamies vakinaistetaan (”titularisation”) harjoittelun (”stage”) suorittamisen jälkeen.

9. Asetuksen nro 88-163 5 §:stä ilmenee, että Ranskassa julkisen sairaalahallinnon ylemmät virkamiehet valitaan lähtökohtaisesti kilpailussa (”concours”), toisin sanoen kilpailun muodossa toteutettavan valintakokeen kautta. Tämän kokeen läpäiseminen on pääsyedellytyksenä Rennesin kansallisen terveydenhuollon oppilaitoksen (jäljempänä ENSP) järjestämään koulutukseen. Koulutus sisältää teoreettisia ja käytännöllisiä osioita ja kestää 24—27 kuukautta. Opintomenestystä arvioidaan antamalla arvosanat eri aineista, ja koulutuksen päätteeksi valintalautakunta asettaa harjoittelijat keskinäiseen paremmuusjärjestykseen (”classement”). Opinnot menestyksekkäästi suorittaneet hakijat nimitetään virkaan.

10. ENSP:sta 27.3.1993 annetussa asetuksessa nro 93-703⁵ säädetään muun muassa, että ENSP myöntää tutkintotodistuksia.

11. Lisäksi 13.3.2000 annetussa asetuksessa nro 2000-232⁶ säädetään, että hakijat, jotka ovat suorittaneet vastaavan koulutuksen Euroopan talousalueella, voidaan vapauttaa koulutuksesta tai sen osista.

5 — JORF 28.3.1993.

6 — JORF 14.3.2000, s. 3971.

III Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

12. Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Portugalin kansalainen Isabel Burbaudille, josta on myöhemmin tullut Ranskan kansalainen, myönnettiin Lissabonin yliopistossa vuonna 1981 oikeustieteen kandidaatin oppiarvo. Burbaud on esittänyt saamatta vastaväitteitä, että Lissabonin kansallinen terveydenhuollon oppilaitos myönsi hänelle vuonna 1983 sairaalan hallintovirkamiehen tutkintotodistuksen ja että hän työskenteli 1.9.1983 ja 20.11.1989 välisenä aikana Portugalin julkisen sairaalahallinnon virkamiehenä. Hän sai myöhemmin opintovapaata tohtorinopintojen suorittamiseksi Ranskassa. Burbaud teki 2.7.1993 Ranskan terveysministerille hakemuksen, jossa hän haki Ranskan julkisen sairaalahallinnon ylempää virkaa. Ministeri hylkäsi hänen hakemuksensa 20.8.1993 päivätyllä kirjeellä mm. sillä perusteella, että valtion virkaan voidaan Ranskassa nimittää vain valintakokeessa menestynyt henkilö.

13. Tämän jälkeen Burbaud nosti Tribunal administratif Lillissä kumoamiskanteen terveysministerin tekemästä päätöksestä. Tribunal administratif Lille hylkäsi kanteen 8.7.1997 antamallaan tuomiolla. Burbaud valitti tuomiosta 2.10.1997 Cour administrative d’appel Nancyyn, joka siirsi valituksen 30.8.1999 Cour administrative d’appel Douaiin.

14. Burbaud väittää, että Lissabonin kansallisen terveydenhuollon oppilaitoksen myöntämä tutkintotodistus on direktiivin nojalla rinnastettava Ranskassa ENSP:n antaman koulutuksen suorittamiseen ja että hänellä olevan portugalilaisen tutkintotodistuksen pitäisi siten antaa hänelle oikeus päästä korkeampiin virkoihin ilman kyseisen oppilaitoksen valintakokeen suorittamista.

viranomainen asettaa toisen jäsenvaltion virkamiesten, joilla on vastaava tutkintotodistus, virkanimitykselle edellytykseksi muun muassa oppilaitoksen pääsykokeen läpäisyn, mukaan lukien ne virkamiehet, jotka ovat kotimaassaan läpäisseet vastaavan pääsykokeen?”

IV Ennakkoratkaisukysymykset

15. Cour administrative d'appel Douai on lykännyt valituksen käsittelyä ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1. Onko ENSP:n kaltaisessa ammatillisista koulutusta virkamiehille tarjoavassa oppilaitoksessa järjestetty, virkanimitykseen päättyvä koulutus rinnastettava edellä mainitun 21.12.1988 annetun neuvoston direktiivin 89/48/ETY säännöksissä tarkoitettuun tutkintotodistukseen, ja mikäli näin on, miten on arvioitava Lissabonin kansallisen terveydenhuollon oppilaitoksen ja Rennesin kansallisen terveydenhuollon oppilaitoksen myöntämien tutkintotodistusten vastaavuutta?

2. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, voiko toimivaltainen

VI Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

A Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

16. *Burbaud* on suullisessa käsittelyssä korostanut, että ranskalainen järjestelmä on ristiriidassa EY 39 artiklan ja yleisen yhdenvertaista kohtelua koskevan periaatteen kanssa, koska siihen sisältyy syrjintää, joka ei ole yksinomaan välillistä. *Burbaud* keskittyi väitteessään asetuksen 88—163 5 §:ään, jonka mukaan ENSP:n koulutuksen suorittaminen on ammattiin hyväksymisen edellytys ja siihen, että valintajärjestelmässä ei voida ottaa huomioon toisessa jäsenvaltiossa hankittuja tietoja, mikä vähentää nimenomaan pätevien hakijoiden kiinnostusta. Lisäksi Ranska ei *Burbaud*'n mukaan ole esittänyt perusteltuja syitä järjestelmälle.

17. Lisäksi *Burbaud* katsoi, että direktiiviä on sovellettava kyseiseen koulutukseen,

koska kyse on säännelystä ammatista ja koska Burbaudilla on direktiivin 1 artiklassa tarkoitettu tutkintotodistus. Lisäksi direktiivin 3 artiklassa esitetyt edellytykset täyttyvät. Lopuksi Burbaud toi korostetusti esiin Lissabonin terveydenhuolto-oppilaitoksessa suorittamansa koulutuksen ja ENSP:n yhtäläisyyksiä.

18. Ranskan hallitus kiistää, että ENSP:n tarjoama koulutus, joka koulutuksen menestyksekkäästi suorittaneiden henkilöiden kohdalla johtaa siihen, että heidät nimitetään sairaalahallinnon virkoihin, kuuluisi direktiivin soveltamisalaan. Vaikka nyt esillä olevaan palvelussuhteeseen ei voidakaan yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytännön mukaan soveltaa EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdassa (josta on tullut EY 39 artiklan 4 kohta) määrättyä poikkeusta, se on kansallisen julkishallinnon palvelussuhde. Ranskan julkishallinnon erityispiirteiden vuoksi direktiiviä ei voida soveltaa tällaisiin palvelussuhteisiin eikä virkaehtosopimuslakiin, jonka alaisia nämä virkamiehet ovat.

19. Ranskan hallitus muistuttaa, että ENSP:n opiskelija on jo valintakokeen läpäistyään julkishallinnon palveluksessa koeajalla palkkaa nauttivana virkamiesharjoittelijana ("agent stagiaire") ja että ENSP:n koulutuksen menestyksekkäs suorittaminen ja opiskelijan nimittäminen virkaan ovat sama asia; virkanimitys on koulutuksen päätavoite.

20. Ranskan hallitus katsoo näin ollen, että todistusta, jolla tämän "stagen" suorittaminen ENSP:ssä todistetaan, ei ole pidettävä direktiivin 1 artiklassa tarkoitettuna tutkintotodistuksena, sanotun kuitenkin rajoittamatta todistuksen luokittelemista asetuksessa 93-703 tarkoitetuksi tutkintotodistukseksi. Tämän todistuksen ainoa tarkoitus on nimittäin todistaa nimitys julkisen sairaalahallinnon virkaan. Todistus ei ole osoitus akateemisen koulutuksen suorittamisesta, koska ENSP:n opiskelijat ovat jo julkishallinnon palveluksessa.

21. Lisäksi Ranskan hallitus väittää, että virkaehtosopimuslaki ja erityisesti julkishallinnon etu, joka on tärkeysjärjestyksessä ylimmäisenä, eivät salli, että virkaehtosopimuslain soveltamisalaan kuuluvat palvelussuhteet voitaisiin katsoa direktiivissä tarkoitetuksi säännellyksi ammatiksi, sillä direktiivi on laadittu sellaisia ammatteja ajatellen, joiden harjoittaminen ei riipu määrätystä toiminta-alasta, eikä sitä näin ollen ole laadittu julkishallinnon ammatteja varten.

22. Lopuksi Ranskan hallitus väittää, että vuonna 2000 annetussa asetuksessa säädetään mahdollisuudesta vapauttaa ENSP:n koulutuksesta kokonaan tai osittain ne hakijat, jotka on hyväksytty kilpailuun ("concours") ja jotka ovat suorittaneet vastaavan koulutuksen muussa jäsenvaltiossa kuin Ranskassa tai jossakin Euroopan talousalueen valtiossa. Tällä asetuksella ei kuitenkaan pyritä panemaan

täytäntöön direktiiviä, vaan se helpottaa Ranskan viranomaisten kannalta yhteisön kansalaisten hyväksymistä julkisen sairaalahallinnon virkoihin kilpailun ("concours") kautta.

23. *Italian* hallitus viittaa siihen, että Ranskan julkisen sairaalahallinnon virkojen täyttämisyjärjestelmällä on kahtalainen tehtävä, nimittäin sairaalavirkamiesten kouluttaminen ja rajallisen virkamiesmäärän valikoiminen opiskelijoiden joukosta. Nämä kaksi tehtävää eroavat selvästi toisistaan; ensin mainittu tehtävä kuuluu direktiivin soveltamisalaan. Näin ollen ENSP:n myöntämä tutkintotodistus on ammatillisen koulutuksen osalta verrattavissa toisessa jäsenvaltiossa myönnettyyn tutkintotodistukseen. Todistusten vastaavuutta on arvioitava direktiivin säännösten nojalla.

24. *Ruotsin* hallitus pitää lähtökohtanaan, että sairaalavirkamiehen ammatti on luokiteltava direktiivin 1 artiklan d kohdassa tarkoitetuksi säännellyksi ammattitoiminnaksi, koska tähän ammattiin pääsy edellyttää ENSP:n valintakokeen läpäisemistä, koulutuksen suorittamista ja loppukokeen menestyksestä suorittamista. Jos muutkin direktiivissä asetetut arviointiperusteet täyttyvät, kyse on direktiivissä tarkoitetusta tutkintotodistuksesta. Tätä ei muuta se tosiseikka, että koulutukseen liittyy palvelussuhde julkishallinnossa. Kansallisen tuomioistuimen asia on arvioida, vastaavatko Burbaud'lle myönnetty tutkintotodistus ja ENSP:n todistus toisiaan.

25. *Komissio* katsoo, että nyt käsiteltävänä oleva sairaalavirkamiehen tutkintotodistus on direktiivin 1 artiklassa tarkoitettu tutkintotodistus, sillä sen antaa jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ja sillä osoitetaan sellaisen kolmivuotisen koulutuksen suorittaminen, jonka suoritettuaan tutkintotodistuksen haltijalla on pätevyys harjoittaa julkisen sairaalahallinnon virkamiehen ammattia.

26. *Komissio* katsoo, että tutkintotodistuksella osoitetaan koulutuksen suorittaminen ja että tähän 24—27 kuukautta kestävään teoreettiseen ja käytännölliseen koulutukseen osallistuminen edellyttää valintakokeen läpäisemistä.

27. Ranskan viranomaiset ovat pääasian tapauksessa velvollisia tunnustamaan Burbaud'n tutkintotodistuksen direktiivin 3 artiklan nojalla, koska se antaa mahdollisuuden harjoittaa samaa ammattia siinä jäsenvaltiossa, jossa se on hankittu. Jos näiden kahden koulutuksen välillä on eroja, Ranska voi edellyttää Burbaud'ita direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja täydentäviä tunnustustoimenpiteitä.

B *Arviointi*

1) ENSP:n kaltaisessa koulussa suoritetun koulutuksen luonnehdinta

28. Jotta ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen voidaan vastata, on ensiksi selvitettävä, kuuluvatko julkisen terveydenhuollon, toisin sanoen julkishallinnon, palvelussuhteet ylipäätään direktiivin soveltamisalaan. Sen jälkeen on tutkittava, onko sairaalavirkamiehen tutkintotodistusta pidettävä direktiivissä tarkoitettuna tutkintotodistuksena, ja erityisesti, onko sairaalavirkamiehen ammatti Ranskassa direktiivissä tarkoitettu säännelty ammatti.

29. Tämä ennakkoratkaisupyynnön menetely osoittaa, että direktiivillä on oikeudellista ja käytännöllistä merkitystä paitsi muiden EU:n jäsenvaltioiden kansalaisille, myös vastaanottavan jäsenvaltion, siis tässä tapauksessa Ranskan, kansalaisille. Vaikka he nimittäin täyttävät monissa julkishallinnon ammateissa asetetun kansalaisuutta koskevan edellytyksen, he voivat kuitenkin kohdata toisen ammattiin pääsyn esteen, jos heillä ei ole kansallista tutkintotodistusta. Direktiivillä pyritään toisessa jäsenvaltiossa hankittujen tutkintotodistusten tunnustamiseen riippumatta siitä, onko niiden haltijoilla aina ollut vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisuus, tai ovatko he saaneet kansalaisuuden vasta hankittuaan tutkintotodistuksen toisessa jäsenvaltiossa, kuten Burbaud.

a) Direktiivin soveltaminen julkishallinnon ammatteihin

30. Ensimmäiseksi on käsiteltävä Ranskan hallituksen väitettä, jonka mukaan direktiiviä ei sovelleta niin kutsutun julkisen sektorin ammatteihin.

31. Tässä yhteydessä on viitattava yhteisöjen tuomioistuimen tuomioon,⁷ jossa yhteisöjen tuomioistuin on soveltanut direktiiviä julkishallinnon ammattiin.

32. Lisäksi lähtökohtana on pidettävä niitä direktiivin säännöksiä, jotka koskevat sen soveltamisalaa. Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa todetaan yksinkertaisesti: ”Tätä direktiiviä sovelletaan jokaiseen jäsenvaltion kansalaiseen, joka haluaa harjoittaa säänneltyä ammattia — — itsenäisenä ammatinharjoittajana tai palkatussa työssä.” Tästä seuraa, että kaikki itsenäisenä ammatinharjoittajana tai palkattuna työntekijänä harjoitetut säännellyt ammatit kuuluvat direktiivin soveltamisalaan. Jos direktiiviä ei sovellettaisi myös julkishallinnon ammatteihin, yhteisön lainsäätäjä olisi antanut vastaavan poikkeussäännöksen. Esimerkiksi 2 artiklan poikkeussäännöksen mukaan direktiiviä ei sovelleta ammatteihin, joista säädetään erillisellä direktiivillä.

7 — Asia C-234/97, Fernández de Bobadilla, tuomio 8.7.1999 (Kok. 1999, s. I-4773).

33. Direktiiviin ei sitä vastoin sisälly erillistä poikkeussäännöstä julkishallinnon ammateista. Johdanto-osan 12. perustelukappaleessa on kuitenkin seuraavanlainen viittaus sellaisiin primaarioikeudessa vahvistettuihin poikkeuksiin, jotka koskevat julkishallinnon palvelussuhteita ja toimintoja, joihin jäsenvaltiossa liittyy julkisen vallan käyttöä:

”Korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskeva yleinen järjestelmä ei estä perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdan ja 55 artiklan soveltamista.”

34. Tällä viittauksella on tosin ainoastaan toteavaa merkitystä, koska EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdassa (josta on tullut EY 39 artiklan 4 kohta) ja EY:n perustamissopimuksen 55 artiklassa (josta on tullut EY 45 artikla) määrättyjä poikkeuksia ei voida kumota direktiivillä, toisin sanoen johdetun oikeuden säädöksellä.⁸

35. Primaarioikeudessa säädetyt poikkeukset vaikuttavat siis samalla myös direktiivin poikkeuksina. Tämä ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita, että koko julkinen sektori jäisi tällä perusteella direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

8 — Vrt. Pertek, "Une dynamique de la reconnaissance des diplômés à des fins professionnelles et à des fins académiques: réalisations et nouvelles réflexions", s. 119 (s. 191 ja sitä seuraavat sivut), Pertek, *La reconnaissance des qualifications dans un espace européen des formations et des professions*, 1998.

36. Tämän primaarioikeudellisen poikkeuksen laajuuden määrittämiseksi on päinvastoin otettava huomioon tässä arvioitavan EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdan (josta on tullut EY 39 artiklan 4 kohta) määräyksen — suppea — tulkinta.

37. Ranskan hallitus ei ole esittänyt mitään perusteluja osoittaakseen, että tämän poikkeusmääräyksen soveltamisedellytykset täyttyisivät esillä olevassa asiassa. Se on ainoastaan väittänyt, että vaikka tietyt julkishallinnon palvelussuhteet eivät kuulu EY 39 artiklan 4 kohdassa määrätyn poikkeuksen soveltamisalaan, ne kuuluvat silti kansalliseen julkishallintoon. Nyt esillä olevassa asiassa ratkaisevaa on kuitenkin nimenomaan se, mikä on tämän yhteisön oikeuteen perustuvan poikkeuksen soveltamisala. Yhteisön oikeuden perusteella suoritettun palvelussuhteen oikeudellisen arvioinnin osalta ratkaisevaa on nimittäin ainoastaan se, miten tätä suhdetta on luonnehdittava yhteisön oikeuden mukaan, ei se, miten sitä luonnehditaan kansallisen oikeuden perusteella.

38. Näin ollen voi siis olla olemassa sellaisia ammatteja tai ainakin toimintoja, jotka kuuluvat kyseisen jäsenvaltion julkishallintoon mutta eivät primaarioikeudessa säädetyin eivätkä direktiivin kannalta merkityksellisen poikkeuksen soveltamisalaan.

39. Terveysthuollon ammattien osalta on tosin sanottava, että ne eivät lähtökohtaisesti täytä sitä edellytystä, joka oikeuskäytännössä on kehitetty EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdassa (josta on tullut EY 39 artiklan 4 kohta) määrätyn poikkeuksen soveltamiselle. Oikeuskäytännössä nimittäin edellytetään, että kyse on palvelussuhteista, ”joihin todella liittyy suoraan tai välillisesti julkisen vallan käyttämistä, ja palvelussuhteis[ista], joihin sisältyy tehtäviä, joilla on tarkoitus valvoa valtion tai muiden julkisyhteisöjen yleistä etua”.⁹

40. Lopuksi on vielä käsiteltävä Ranskan hallituksen esittämiä väitteitä, jotka koskevat niiden Ranskassa sijaitsevien hallinnon alan oppilaitosten (”écoles d’administration”) erityispiirteitä, joihin ENSP:kin lukeutuu.

41. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdan (josta on tullut EY 39 artiklan 4 kohta) poikkeusmääräystä sovelletaan riippumatta siitä, onko henkilö virkamies vai työntekijä.¹⁰ Näin ollen merkitystä ei ole sillä tosiseikalla, että ENSP:n koulutukseen osallistuvat henkilöt kuuluvat omien henkilöstösääntöjensä soveltamisalaan, että heidän näin katsotaan olevan niin kutsuttuja virkamiesharjoittelijoita (”agents stagiaires”) ja että heidät nimitetään virkaan sen jälkeen, kun he ovat menestyksekkäästi suorittaneet koulutuksen.

42. Edellä esitetyn perusteella on siis todettava, että direktiiviä sovelletaan periaatteessa myös julkishallinnon palvelussuhteisiin.¹¹

b) Onko sairaalavirkamiehen tutkintotodistus direktiivissä tarkoitettu tutkintotodistus?

43. Jotta sairaalavirkamiehen tutkintotodistus voitaisiin katsoa direktiivin 1 artiklan a kohdassa tarkoitetuksi tutkintotodistukseksi, sen on täytettävä tässä säännöksessä esitetyt seuraavat edellytykset: tutkintotodistuksen on antanut jäsenvaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti asetettu toimivaltainen viranomais- ja se antaa oikeuden ryhtyä harjoittamaan säänneltyä ammattia.

44. ENSP:n tutkintotodistus täyttää epäilemättä sen edellytyksen, että sen on antanut jäsenvaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti asetettu toimivaltainen viranomais- ja se antaa oikeuden ryhtyä harjoittamaan säänneltyä ammattia. Muiden edellytysten osalta on vakavissaan kiistetty ainoastaan se, että ammatti, johon pääsy

9 — Ks. esim. asia C-473/93, komissio v. Luxemburg, tuomio 2.7.1996 (Kok. 1996, s. I-3207, Kok. Ep. VIII, s. 645, 48 kohta) ja asia 307/84, komissio v. Ranska, tuomio 3.6.1986 (Kok. 1986, s. 1725), joka koskee sairaanhoitajia.

10 — Edellä alaviiteessä 9 mainitussa asiassa 307/84 annetun tuomion 11 kohta ja asia 152/73, Soگیu, tuomio 12.2.1974 (Kok. 1974, s. 153, Kok. Ep. II, s. 219, 5 kohta).

11 — Pertek, ”La reconnaissance mutuelle des diplômes d’enseignement supérieur”, *Revue trimestrielle de droit européen*, 1989, s. 623 (s. 633 ja sitä seuraava sivu); Scordamaglia, ”La direttiva CEE sul riconoscimento die diplomi”, Tizzano (toim.), *Problematica del diritto delle Comunita europee*, 1992, s. 266 (284); Schneider, *Die Anerkennung von Diplomen in der Europäischen Gemeinschaft*, 1995, s. 184 ja sitä seuraavat sivut.

edellyttää ENSP:n tutkintotodistusta, olisi säännelty ammatti.

set täyttäviä henkilöitä ja jolla estetään siihen ryhtyminen henkilöiltä, jotka eivät näitä täytä.”¹²

45. Direktiivin 1 artiklan c kohdan legaalimäärittelmän mukaan säännellyllä ammatilla tarkoitetaan yhdestä tai useammasta säännellyn ammattitoiminnan lajista koostuvaa ammattia.

48. Esillä olevassa tapauksessa nämä edellytykset täyttyvät. Tämä ilmenee lain nro 86-33, asetuksen nro 88-163 ja sairaalavirkamiesten virkaehtosopimuslain määräyksistä. Asetuksen nro 88-163 5 §:stä seuraa, että julkisen sairaalahallinnon virat täytetään lähtökohtaisesti sellaisen valintakokeen avulla, joka on edellytyksenä ENSP:n järjestämään koulutukseen pääsulle. Koulutuksen menestyksekkäästi suorittaneet kokelaat nimitetään virkaan.

46. Direktiivin 1 artiklan d kohdasta taas seuraa, että säännelty ammattitoiminta on ammattitoimintaa, johon ryhtymiseksi tai harjoittamiseksi tai jonka jotakin harjoittamisen muotoa varten jäsenvaltiossa edellytetään suoraan tai välillisesti lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti tutkinnon suorittamista.

49. Tästä ilmenee, että sairaalavirkamiesten ammatin harjoittaminen edellyttää koulutuksen menestyksekkästä suorittamista. Näin ollen kyseessä on niin kutsuttu toiminnan monopoli.

47. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Aranitis annetussa tuomiossa tulkinnut tätä jälkimmäistä säännöstä seuraavasti:

50. Tähän ei vaikuta se, että ENSP:n tutkintotodistus on samalla asiakirja, jolla virkanimitys vahvistetaan, eikä myöskään se tosiseikka, että hakijat jo koulutuksen aikana on otettu julkishallinnon palvelukseen. Nämä kaksi aspektia havainnollistavat ainoastaan tutkintotodistuksen monitahoista merkitystä ja osoittavat sen kahdalaisten luonteen: se on todistus koulutuksen menestyksekkäästä suorittamisesta ja nimitysasiakirja.

”Ammattitoiminnan harjoittaminen tai sen aloittaminen on suoraan oikeudellisesti säänneltyä silloin, kun vastaanottavassa jäsenvaltiossa voimassa olevilla laeilla, asetuksilla tai hallinnollisilla määräyksillä luodaan järjestelmä, jolla rajoitetaan oikeus kyseisen ammattitoiminnan harjoittamiseen koskemaan vain tietyt edellytyk-

12 — Asia C-164/94, Aranitis, tuomio 1.2.1996 (Kok. 1996, s. I-135, 19 kohta).

51. Se, että ENSP:n myöntämällä asiakirjalla on myös muu kuin pelkkä päättöto-
distuksen tehtävä, ilmentää kuitenkin
erästä Ranskan julkishallinnon työhön-
ottojärjestelmän erityispiirrettä. Tämä
lisätehtävä aiheutuu kansallisesta oi-
keudesta, eikä se muuta sitä, että tutkinto-
todistus on luokiteltava direktiivin
1 artiklassa tarkoitetuksi tutkintotodistuk-
seksi. Direktiivin soveltamisen kannalta
merkitystä ei ole sillä, että kansallisessa
oikeudessa liitetään tällaiseen tutkintoto-
distukseen myös muita vaikutuksia, jotka
ylittävät direktiivin vaikutukset.

2) Lissabonin kansallisen terveydenhuollon
oppilaitoksen myöntämän todistuksen ja
ENSP:n tutkintotodistuksen vastaavuus

52. Ensimmäisen ennakkoratkaisukysy-
myksen toinen osa liittyy Lissabonin kan-
sallisen terveydenhuollon oppilaitoksen
myöntämän todistuksen ja ENSP:n tutkin-
totodistuksen vastaavuuteen.

53. Jos pidetään lähtökohtana direktiivin
3 artiklan tältä osin keskeistä säännöstä,
olisi arvioitava, onko hakijalla, toisin
sanoen Burbaud'lla, sellainen tutkintoto-
distus, joka toisessa jäsenvaltiossa, tässä
tapauksessa Portugalissa, vaaditaan saira-
alavirkamiehen ammatin harjoittamisen
aloittamiseksi tai ammatin harjoittamiseksi
Portugalin alueella. Olisi siis tutkittava,
vaaditaanko Portugalissa Lissabonin kan-
sallisen terveydenhuollon oppilaitoksen
myöntämä todistus tämän ammatin har-

joittamisen aloittamiseksi tai sen harjoitta-
miseksi.

54. Lisäksi olisi selvitettävä erityisesti
koulutuksen kestoa ja/tai sisältöä tai tut-
kittava, sisältyykö säänneltyyn ammattiin
Ranskassa toimintaa, joka ei Portugalissa
ole osa kyseistä säänneltyä ammattia, toisin
sanoen olisi verrattava toimintojen sisältö-
jen vastaavuutta eikä siis ammatteja
sinänsä, koska muussa tapauksessa vaarana
olisi, että päätös tehdään yksinomaan
samankaltaisen nimityksen perusteella.¹³

55. Kuten Ruotsin hallitus perustellusti
korostaa, tällaisen arvioinnin suorittami-
nen on kuitenkin toimivaltaisen kansallisen
viranomaisen tehtävä. Yhteisöjen tuomio-
istuimen on nimittäin annettava kansallis-
elle tuomioistuimelle sellaiset tulkinnan
osatekijät, joita se tarvitsee voidakseen
ratkaista asian, kun taas kansallisen tuo-
mioistuimen asiana on arvioida kyseessä
olevaa toimintaa yhteisöjen tuomioistui-
men esittämät arviointiperusteet huomioon
ottaen. Näin on erityisesti suoritettavan
analyysin luonteen vuoksi.¹⁴ Kansallisen
tuomioistuimen tehtäväksi jää yhteisön
oikeussääntöjen soveltaminen sekä sellais-
ten oikeussääntöjen soveltaminen, jotka
koskevat yhteisön oikeussääntöjen sovelta-
mista konkreettiseen tapaukseen.

13 — Tästä nominalismin vaarasta ks. edellä alaviiteessä 11
mainittu teos Scordamaglia, s. 276.

14 — Asia C-446/98, Fazenda Pública, tuomio 14.12.2000
(Kok. 2000, s. I-11435, 23 kohta).

VII Toinen ennakkoratkaisukysymys

puolueettomin tapa soveltaa yhtäläisten mahdollisuuksien periaatetta julkishallinnossa.

56. Toinen ennakkoratkaisukysymys koskee sitä, onko sallittua asettaa virkanimitykselle määrättyjä ehtoja, erityisesti, onko tietynlainen valintakoe sallittu. Tämä ennakkoratkaisukysymys koskee sitä paitsi vain sellaista tapausta, jossa asianomainen, jolla on vastaava tutkintotodistus, on läpäissyt vastaavan valintakokeen siinä valtiossa, josta hän on peräisin.

59. Tästä seuraa, että valintakoetta ei missään tapauksessa voida pitää direktiivin 1 artiklassa tarkoitettuna tutkintotodistuksena, joten jäsenvaltiot eivät ole velvollisia tunnustamaan oman valintakokeen ja toisessa jäsenvaltiossa järjestetyn valintakokeen vastaavuutta.

A Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

57. Ranskan hallitus ehdottaa toisen kysymyksen vastaukseksi, että jäsenvaltio (vastaanottava jäsenvaltio) voi asettaa toisen jäsenvaltion kansalaisen, joka on läpäissyt omassa maassaan vastaavan kokeen, virkaan nimittämisen edellytykseksi toisen valintakokeen suorittamisen tässä vastaanottavassa valtiossa.

60. Lisäksi jäsenvaltiot ovat EY 12 artiklan ja EY 39 artiklan 2 kohdan määräykset huomioon ottaen edelleen toimivaltaisia vahvistamaan julkishallinnon virkamiesten palvelukseen ottamista koskevat edellytykset ja antamaan julkishallinnon palvelusuhteita koskevia säännöksiä. Tähän liittyen Ranskan hallitus väittää, että saman valintakokeen järjestäminen kansallisuudesta riippumatta kaikille hakijoille, jotka pyrkivät jäsenvaltion julkishallinnon virkamiehiksi, on yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaista. Tämä on lisäksi myös komission 13.3.2000 päivätyssä perustellussa lausunnossa esitetty käsitys.

58. Nyt kyseessä olevaa valintakoetta ei voi Ranskan hallituksen mukaan luokitella direktiivin 1 artiklassa tarkoitetuksi tutkintotodistukseksi, koska kyse on tietynlaisesta työhönottomenettelystä eikä valintakoe osoita, että sen läpäissyt henkilö olisi suorittanut tietyn koulutuksen. Sitä paitsi myös yhteisön virkamiehet valitaan valintakokeen avulla. Valintakoe on lisäksi

61. Italian hallitus katsoo, että toinen kysymys ei koske työntekijöiden vapaata liikkuvuutta yhteisön alueella eikä korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista direktiivin nojalla, vaan niiden kansallisten valintakokeiden vastaavuutta, joiden läpäisemistä julkishallinnon johtotehtävissä toimiminen edellyttää.

62. Asia kuuluu kuitenkin kyseisen jäsenvaltion toimivaltaan ja sen pitäisi voida vapaasti valita järjestelmänsä ja vaatimuksiaan parhaiten vastaava työhönottomenetely. Tämä liikkumavara ei kuitenkaan ole rajaton, vaan sille asetetaan rajat mahdollisessa yhteisön säännöksessä ja työntekijöihin sovellettavalla syrjintäkiellolla.

63. *Ruotsin hallitus* väittää ensimmäisestä kysymyksestä esittämänsä huomautukseen nojautuen, että Burbaud täyttää ne koulutusta koskevat edellytykset, joista Ranskassa on säädetty sairaalavirkamiesten osalta. Näin ollen häneltä ei voida edellyttää ENSP:n pääsykokeen suorittamista.

64. Ranskalaiselle järjestelmälle on luonteenaista, että julkishallinnon palvelukseen tullaan yliopistollisen perustutkinnon suorittamisen jälkeen ennen ammatillista erikoistumista. Työhönottajärjestelmä, jossa päteviltä työnhakijoilta edellytetään sellaisen valintakokeen suorittamista, joka myös epäpätevien hakijoiden on suoritettava, on ristiriidassa työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten kanssa. Kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän lisäksi niillä kielletään nimittäin myös kaikki ammattiin pääsyn esteet toisessa jäsenvaltiossa. Nykyinen työhönottajärjestelmä kuuluu välittömästi sovel-

lettavissa olevan työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaatteen soveltamisalaan siitakin huolimatta, että järjestelmää sovelletaan erotuksetta sekä omiin että muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin.

65. Ruotsin hallitus katsoo, että nykyinen järjestelmä voi kuitenkin olla yhteisön oikeuden kanssa yhteensopiva, jos sillä pyritään yleisen edun mukaiseen päämäärään eikä ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi. Tämän toteaminen on kuitenkin kansallisen tuomioistuimen tehtävä. Kun otetaan huomioon Ranskan valintakoejärjestelmän tavoitteet, merkitystä ei ole sillä, että Burbaud on läpäissyt pääsykokeen Portugalissa.

66. Nykyinen järjestelmä pakottaa toisessa jäsenvaltiossa pätevyyden hankkineen sairaalavirkamiehen osallistumaan sellaisen koulutuksen valintakokeeseen, jonka tavoitteena on kouluttaa nimenomaan sairaalavirkamiehiä. Kokeella ei siis pyritä testaamaan ammattikokemusta tai niitä tietoja, joita tarvitaan harjoitettaessa ammattia Ranskassa, vaan se on tarkoitettu uusille työntekijöille.

67. Koska valintakokeessa ei siis oteta huomioon ammattikokemusta, siinä asete-

taan muita huonompaan asemaan kaikkein pätevimmat työntekijät, joiden pätevyyttä ei voida ottaa huomioon. Näin ollen nykyisellä järjestelmällä on kiinnostusta vähentävä vaikutus. Se on suorastaan syrjivä, sillä epäedullisemmassa asemassa olevien ryhmästä suurin osa on ulkomaisia työntekijöitä, koska ranskalaisilla hakijoilla ei ole ollut vielä tilaisuutta hankkia vastaavaa ammattikokemusta.

B Arviointi

68. *Komissio* väittää, että valintakoe on osa työhönottajärjestelmää ja että se on erotettava tutkintotodistusten tunnustamisesta. Tutkintotodistuksen tunnustaminen ei anna oikeutta työpaikkaan. On päinvastoin sovellettava työmarkkinoilla kulloinkin käytössä olevia työhönottajärjestelmiä. Ranskan viranomaiset voivat siten edellyttää, että valintakokeen läpäisevät nekin henkilöt, jotka ovat kotimaassaan läpäisseet vastaavan valintakokeen. Valintakokeen läpäisyeillä on kuitenkin oltava oikeus ammatettiin pääsyyn eikä ainoastaan koulutukseen.

70. Toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä tarkastellaan Ranskan julkisen sairaalahallinnon työhönottajärjestelmän erityispiirteitä. Nyt esillä olevassa asiassa on kyse järjestelmästä, jossa hakijoita arvioidaan sekä ennen koulutusta että sen jälkeen, nimittäin valintakokeen ja koulutuksessa menestymisen perusteella.

71. Aluksi on todettava, että ennakkoratkaisukysymys ei koske ainoastaan valintakoea ("concours d'entrée"), vaan myös koulutuksessa menestymisen arviointia, koska hyväksyminen ENSP:hen mainitaan vain yhtenä mahdollisena virkanimityksen ehtona.

69. Suullisessa käsittelyssä komissio keskittyi arvioimaan ranskalaista järjestelmää EY 39 artiklan valossa ja katsoi tällöin, että ammatettiin pääsyä rajoitetaan, koska samat edellytykset koskevat myös päteviä ulkomaalaisia. Komissio totesi, että Ranska ei ole millään tavoin perustellut tätä rajoittamista.

72. Ranskan hallituksen väitteestä, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat vapaasti vahvistaa julkishallinnon työhönottoa koskevat yksityiskohdat, on todettava, että tässäkin asiassa vapaudella on yhteisön oikeuteen perustuvat rajat, kuten Italian hallitus on perustellusti korostanut.

73. Toisen ennakkoratkaisukysymyksen sanamuodosta ja sen yhteydestä ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ilmenee, että tämäkin kysymys koskee direktiiviä. Muita yhteisön oikeussääntöjä ei mainita tässä eikä ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessä. Yhteisöjen tuomioistuimen tehtävä ei ole määrittellä asiaa koskevia yhteisön oikeussääntöjä, vaan tulkita niitä säännöksiä, joihin ennakkoratkaisukysymykset esittänyt tuomioistuin viittaa, siis direktiiviä.

74. Direktiivinkin puitteissa jäsenvaltioilla on kuitenkin edelleen perustava velvollisuus sekä täytäntöönpanosäännösten että niiden konkreettisen soveltamisen osalta noudattaa niitä sääntöjä, jotka yhteisöjen tuomioistuin on tutkintotodistusten tunnustamista koskevassa oikeuskäytännössä¹⁵ vahvistanut.

75. Kuten komissio perustellusti korostaa, karsinta sinänsä on julkishallinnon virkanimitysten yhteydessä sallittua. Kuten ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen vastauksen yhteydessä on todettu, Ranskan valitsemassa valintajärjestelmässä yhdistyvät koulutus ja virkanimitys sekä määrälliset ja laadulliset elementit. Tämä pätee sekä varsinaiseen valintakokeeseen että koulutuksen päättävään arviointiin, sillä

osallistujat ovat jo koulutuksen aikana julkishallinnon palveluksessa virkamiesharjoittelijoina ("agents stagiaires") ja jos ENSP:n koulutus katsotaan läpäistyksi, heistä tulee virkamiehiä.

76. Ranskan hallituksen väite, jonka mukaan nykyisellä järjestelyllä vain pannaan täytäntöön yhdenvertaisuusperiaate julkishallinnon työhönotossa, ei pidä paikkaansa yleisenä väitteenä, kuten seuraavassa tullaan osoittamaan. Ei voida hyväksyä myöskään sitä väitettä, että järjestely olisi EY 39 artiklan 2 kohdan päämääräoikeudellisten määräysten mukainen. Edes vetoaminen yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta, koska ranskalaisessa järjestelmässä toisessa jäsenvaltiossa pätevyyden hankkineisiin hakijoihin sovelletaan samoja sääntöjä kuin epäpäteviin hakijoihin; erityisesti heidän on suoritettava sama koulutus.

77. Kuten Ruotsin hallitus ja komissio perustellusti korostavat, ranskalainen järjestelmä koskee uusien työntekijöiden lisäksi myös päteviä hakijoita. Tarkoiton erityisesti vaatimusta, jonka mukaan koulutukseen pääsy edellyttää valintakokeen suorittamista.

15 — Lähinnä on kyse asiassa C-340/89, Vlassopoulou, tuomio 7.5.1991 (Kok. 1991, s. I-2357, Kok. Ep. XI, s. I-201) esitetyistä periaatteista. Vrt. asia C-238/98, Hoeksman, tuomio 14.9.2000 (Kok. 2000, s. I-6623, 23 ja 31 ja niitä seuraavat kohdat) sekä asia C-31/00, Dreessen, tuomio 22.1.2002 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, tuomion 24 ja sitä seuraavat kohdat).

78. Jäsenvaltioiden on arvioitava tutkintotodistusten vastaavuutta direktiivin säännösten perusteella. Jos arvioinnin tuloksena on, että toisessa jäsenvaltiossa hankittu tutkintotodistus ja ENSP:n tutkintotodistus ovat ”vastaavan tasoisia” — ja toinen ennakkoratkaisukysymys on esitetty vain tällaista tapausta ajatellen — virkanimityksen edellytykseksi ei voida asettaa edes koulutuksen suorittamista.

79. Muuten vaatimuksesta seuraisi, että toisessa jäsenvaltiossa hankittua ammattikokemusta tai pätevyyttä ei oteta huomioon, mikä on klassinen esimerkki peitellystä syrjinnästä.

80. Koska koulutuksen päätteeksi suoritettava arviointi ei ole pelkästään määrällistä karsintaa ja siihen siis kuuluu myös tietojen ja/tai käytännön kokemuksen arviointia, myös mahdollisuus osallistua päättöarviointiin,¹⁶ toisin sanoen mahdollisuus päästä suoraan tällaiseen kokeeseen — tätä mahdollisuuttahan ei nyt ole — voisi olla pätevien ammatinharjoittajien osalta ristiriidassa direktiivin kanssa.

81. Pääasian tapauksessa sovellettu järjestelmä on siten yhteisön oikeuden vastainen

siltä osin kuin siinä ei voida ottaa huomioon aikaisemmin hankittua pätevyyttä. Direktiivin peruseriaate on juuri velvollisuus tunnustaa ”lopputuote”,¹⁷ toisin sanoen toisessa jäsenvaltiossa hankittu vastaava tutkintotodistus.

82. Ranskan hallituksen väitteestä, jonka mukaan viranomaisilla ei ole velvollisuutta tunnustaa valintakoetta, on huomautettava, että tämä pitää paikkansa siltä osin, että sitä ei tarvitse tunnustaa automaattisesti sellaisenaan (”tel quel”). Pikemminkin on arvioitava, vastaavatko ulkomainen ja kotimainen valintakoe toisiaan ja missä määrin.

83. Toisaalta se tosiseikka, että jäsenvaltio järjestää valintakokeen, ei voi olla esteenä direktiivillä säädetyn tunnustamisvelvollisuuden soveltamiselle.¹⁸ Toisaalta yhteisön oikeus ei kuitenkaan edellytä myöskään valintakokeen poistamista kokonaan. Direktiivillä ei nimittäin säädetä määrällisistä vaan laadullisista ammatin pä-

16 — Vrt. Favret, ”Le système général de reconnaissance des diplômes et des formations professionnelles en droit communautaire: L'esprit et la méthode”, *Revue trimestrielle de droit européen*, 1995, s. 259 (265).

17 — Termiä on käyttänyt Schneider edellä alaviitteessä 11 mainitussa teoksessa, s. 377, opettajankoulutuksen valintakokeiden yhteydessä.

18 — Asia C-419/92, Scholz, tuomio 23.2.1994 (Kok. 1994, s. I-505).

syn rajoituksista,¹⁹ tarkemmin sanoen tutkintotodistusten tunnustamisesta.

84. Näin ollen direktiivin perusteella voidaan päätellä ainakin, että jäsenvaltiot ovat — tarvittaessa — velvollisia mukauttamaan työhönottajärjestelmäänsä. Niinpä valintakokeessa on voitava ottaa huomioon toisessa jäsenvaltiossa hankittu pätevyys.²⁰ Tietyissä tapauksissa direktiivi edellyttää myös suljetun monopolin muuttamista avoimeksi.²¹

85. Direktiivin 4 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat, kuten edellä on esitetty, ryhtyä täydentäviin tunnustustoimiin, ja toimet voidaan myös sisällyttää — mukautettuun — valintamenettelyyn.²²

86. Tällaiseen mukautettuun valintamenettelyyn voi siten sinänsä edelleen sisältyä myös kokeita. Ne on kuitenkin erotettava nyt esillä olevassa asiassa käsitellyistä kokeista, jotka ovat päteville ja epäpäte-

ville hakijoille samanlaiset ja joissa ei toisin sanoen ole lainkaan mahdollisuutta ottaa tällaista seikkaa huomioon.

87. Kansalliseen oikeuteen tehtävät muutokset voivat edellyttää jopa lain-säädännöllisiä muutoksia nykyisiin työhönottajärjestelmiin, esimerkiksi erityissäännösten ottamista sairaalahallinnon palvelussuhteita sääntelevään yleiseen virkaehtosopimuslakiin tai alaa koskeviin asetuksiin ”agents stagiaires” -harjoittelijoiden tai ENSP:n osalta.²³ Tämä voisi tapahtua esimerkiksi siten, että jo olemassa olevien poikkeusten soveltamisalaa laajennetaan tutkintotodistuksiin. Tässä yhteydessä muistutettakoon vain olemassa olevista poikkeuksista, jotka koskevat siirtoa (”mutation”)²⁴ tai ulkomaankomennusta (”tour extérieur”).

88. Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on siten vastattava, että toimivaltainen viranomainen ei voi asettaa toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevien virkamiesten virkanimityksen edellytykseksi pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen valintakokeen menestyksekkästä suorittamista, jos näillä virkamiehillä on vastaava tutkintotodistus.

19 — Tästä erosta ks. 4.10.2001 asiassa C-232/99, komissio v. Espanja, esittämäni ratkaisuehdotus (Kok. 2002, s. I-4235, s. I-4238), 41 ja sitä seuraavat kohdat.

20 — Vrt. opetusalalta edellä alaviitteessä 11 mainittu Pertekin artikkeli, s. 634.

21 — Näistä molemmista muodoista ks. edellä alaviitteessä 8 mainittu Pertekin artikkeli, s. 153 ja s. 162.

22 — Tästä mahdollisuudesta ks. edellä alaviitteessä 16 mainittu Favret'n artikkeli, s. 265.

23 — Vrt. 13.3.2000 annettu asetus nro 2000-232 (JORF 14.3.2000, s. 3971).

24 — Edellä alaviitteessä 11 mainittu Schneiderin teos, s. 392.

VIII Ratkaisuehdotus

89. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

- 1) Rennesin kansallisen terveydenhuollon oppilaitoksen (École Nationale de la Santé Publique — ENSP) kaltaisessa ammatillista koulutusta virkamiehille tarjoavassa oppilaitoksessa järjestetystä virkanimitykseen päättyvästä koulutuksesta annetaan vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21 päivänä joulukuuta 1988 annetussa neuvoston direktiivissä 89/48/ETY tarkoitettu tutkintotodistus.
- 2) Toimivaltainen viranomainen ei voi asettaa toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevien virkamiesten virkanimityksen edellytykseksi pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen valintakokeen menestyksestä suorittamista, jos näillä virkamiehillä on vastaava tutkintotodistus.